

порядку, тому що об'єктом інтересів держави є все-таки загальне, загальні інтереси соціальних суб'єктів, тоді як орієнтоване на частинні фрагменти цілого, завдяки чому суспільство постає як плюральна система самодостатніх соціальних компонентів [3, с. 332].

Отже, значення громадянського суспільства в умовах функціонування правової держави полягає в тому, що громадянське суспільство утворює відповідне соціальне середовище, в якому формується і розвивається особистість за допомогою створення умов для задоволення її основних потреб та інтересів, тобто ідеться насамперед про широкі можливості самореалізації.

Література

1. Головащенко, О. Громадянське суспільство як основа у становленні правової держави / О. Головащенко // Вісник Академії правових наук України. 2008 р. №3(54). – Х. : Право, 2008. – С. 126-128.
2. Пеца Д.Д. Проблеми співвідношення громадянського суспільства і держави в сучасних умовах / Д.Д. Пеца // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки». – 2015. – Том 2. – С. 18-21.
3. Слободянюк М. Правова держава і громадянське суспільство / М. Слободянюк // Актуальні проблеми суспільно-політичних наук : збірник матеріалів наукової конференції. – Вінниця, 2018. – С. 328-336.

Марина Вікторівна Гайдар – студентка I курсу Сумської філії
Харківського національного університету внутрішніх справ
Науковий керівник: **Юрій Григорович Осадчий** – професор кафедри
юридичних дисциплін Сумської філії Харківського національного
університету внутрішніх справ, доктор історичних наук, професор

ДЕРЖАВА СТАРОДАВНЬОЇ СПАРТИ ТА ЇЇ ПРАВО

Держава Стародавньої Спарти виникла у IX ст. до н. е. Вона змогла об'єднати навколо себе міста Південної Греції й утворити Пелопоннеський союз. Розширення території через захоплення чужих земель поставило перед спартанською общиною нові завдання. Необхідно було створити такі органи влади, які могли б діяти в нових умовах. У результаті було винайдено своєрідне поєднання сильної, терористичної за методами, державної влади зі збереженням органів первісно общинного ладу [1, 107]. У цьому полягає головна особливість держави Стародавньої Спарти.

Спарта уявлялася взірцем рабовласницької аристократичної республіки. Вищими органами влади були два царі, рада старійшин (герусія), народні збори (апела) та ефори [2, 17].

Два царі – це результат об'єднання двох племен, кожне з яких зберегло свого вождя. Царям належала верховна жрецька і судова влада, яку згодом було обмежено. Панівна верхівка Спарти прагнула не допустити утворення сильної одноособової влади. Тому навіть у військових походах царі перебували під наглядом ефорів [3, 68].

Загалом царі були оточені пошаною. Проте кожні вісім років ефори проводили гадання по зірках (своєрідну атестацію царя). Якщо зірки, на їхню думку, показували несприятливу ситуацію, тобто, якщо цар ставав небажаним, то проти нього порушувалося судове переслідування, яке могло призвести навіть до позбавлення влади [2, 18].

Другим за значенням органом у спартанській державі була рада старійшин – герусія. Вона складалася з найвизначніших представників панівного класу. До складу герусії входили обидва царі та 28 членів, обраних народними зборами з громадян, які досягли 60-літнього віку.

Герусія готувала питання для обговорення на народних зборах. Якщо народні збори приймали небажане рішення, вона мала право накласти на це рішення вето – заборону. Крім того, герусія розглядала кримінальні справи про державні злочини, а також справи про відповідальність царів [1, 110].

Народні збори вирішували питання війни і миру, підтримували відносини з іншими державами; обирали вищих посадових осіб (ефорів, геронтів) і послів; вирішували, кому з двох царів йти у похід; розглядали питання про надання або позбавлення громадянства; здійснювали судочинство у справах про посадові злочини. У народні збори допускалися всі повноправні громадяни (спартіати), які досягли 30-літнього віку. Збори скликалися раз на місяць. Але в разі потреби скликали надзвичайні збори [1, 111].

Однак народні збори ніколи не посідали провідного місця в системі державних органів Спарти. Найвища влада належала невеличкій кількості громадян – представникам знаті. Так, найпомітнішу роль в управлінні Спартою відігравали ефори (п'ять осіб), які щорічно обиралися народними зборами. Їхня влада поширювалася навіть на царів. Ефори скликали народні збори і раду старійшин, керували діяльністю цих органів, а також мобілізацією війська, зовнішніми відносинами. Вони порушували перед народними зборами питання про війну і мир (до того ж робили це без згоди царя, а іноді – проти його волі). Ефорам належала також поліцейська влада. Важливим їх обов'язком був нагляд за діяльністю посадових осіб, щорічні перевірки звітів. Ефори могли звільнити будь-якого посадовця, притягнути його до відповідальності. Самі ефори звітували про свою діяльність лише своїм наступникам [3, 70].

Тривалий час у Спарті діяв звичай. Потім з'явилися закони. Вони закріплювали передусім безправне становище ілотів і охороняли майно спартіатів.

Найбільш відомі закони Лікурга, що були спрямовані на забезпечення єдності спартіатів, попередження деспотії. Відповідно до цих законів, будинок спартіата мав бути побудований скромно. Не дозволялося прикрашати житло ліжком на срібних ніжках і розкішним покривалом. Заборонялися золоті й срібні монети. Гроші наказувалося чеканити у вигляді великих і важких монет, щоб ускладнити їх накопичення. На думку законодавців, ці заходи мали відбити бажання красти і брати хабарі. Гроші, набуті в нечесний спосіб, не можна було сховати.

Норми кримінального права вказували лише на ті діяння, вчинення яких було караним. Як види покарання застосовувалися страта (скинення зі скелі, задушення), вигнання, штрафи, атимія (позбавлення прав). Атимія призначалася за боягузтво на війні, зокрема щодо тих, хто втік із поля бою або здався у полон [2, 19].

Література

1. Бостан Л. М., Бостан С. К. Історія держави і права зарубіжних країн. Навч. посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2008. 730 с.
2. Ластовський В.В. Історія держави і права зарубіжних країн: Навчальний посібник. – К.: Видав. центр КНУКіМ, 2017. 195 с.
3. Страхов М. М. Історія держави і права зарубіжних країн: Підручник для студентів юридичних спеціальностей вищих закладів освіти. Харків: Право, 2001. 462 с.

Вадим Олександрович Говор – курсант III курсу Харківського національного університету внутрішніх справ

Науковий керівник: Геннадій Геннадійович Дедурін – доцент кафедри теорії та історії держави і права Харківського національного університету внутрішніх справ, кандидат історичних наук, доцент

ЗЛИТТЯ ОРГАНІВ МІЛІЦІЇ ТА ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ УСРР НА ПОЧАТКУ 1930-Х РОКІВ

На початку 30-х років органи міліції потрапили під «пилне око» Об'єднаного Державного Політичного управління (далі – ОДПУ), яке вже на той час займало привілейоване становище у системі правоохоронних органів, як найголовніший орган, діяльність якого спрямована на виконання політики правлячої партії. Актуальність даної роботи полягає в тому, що аналіз подій того часу дозволить нам зробити певні висновки щодо обмеження функціональності міліції і зниження її статусу.